

The Suffering Body and the Absolute Other: The ethics of encounter in *Written on the Body* by Jeanette Winterson

Hoda Niknezhad Ferdows

PhD in English Language Teaching, Marmara University, Istanbul, Turkey. Email: hoda.niknezhadferdos@marmara.edu.tr

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received 30 April 2026

Received in revised form 07
June 2026

Accepted 23 June 2026

Published online 18 July 2026

Keywords:

Face, Absolute Other,
Asymmetrical Responsibility,
Suffering Body,
Incompleteness of
Relationship, Language as
Response.

ABSTRACT

This article offers a Levinasian reading of Jeanette Winterson's *Written on the Body*, arguing that the novel can be read not merely as a romantic or body-centric narrative, but as an ethical text about encountering the Other. Drawing on Levinas's concepts—including the Face, the Absolute Other, asymmetrical responsibility, suffering, relational incompleteness, and language as response—it contends that the beloved's body is not an object of cognition or possession, but the scene of ethical demand. The narrator's unnamed and genderless status, narrative ruptures, and focus on Louise's suffering body transform the love relationship into an ethical encounter that never culminates in appropriating or fully comprehending the Other. The *act of writing the body* constitutes a failed yet inescapable response to the Other's summons—perpetually incomplete, yet precisely from this incompleteness Levinasian ethics emerges. By suspending the narrator's name and gender, the novel prevents identity consolidation and subject-domination, enabling the emergence of Levinas's "Absolute Other." Louise's suffering body appears not as an object of desire or knowledge, but as the Face's manifestation and the source of ethical demand, summoning the narrator to infinite, asymmetrical responsibility. The narrator's endeavor to write Louise's body results not in knowing or possessing the Other, but in incompleteness, distance, and ongoing responsiveness. Thus, Winterson represents love not as appropriation, but as ethical responsibility toward the Other—a responsibility that finds meaning precisely in the inability to fully understand or represent the Other.

Cite this article: Niknezhad Ferdows, H. (2026). The Suffering Body and the Absolute Other: The ethics of encounter in *Written on the Body* by Jeanette Winterson. *Journal of Philosophical Investigations*, 20 (55), 285-302. <https://doi.org/10.22034/jpiut.2026.72190.4491>

© The Author(s).

Publisher: University of Tabriz.

Extended Abstract

This article presents a comprehensive Levinasian reading of *Written on the Body* by Jeanette Winterson, arguing that the novel should be understood not simply as a love story, an exploration of desire, or a postmodern experiment with gender and identity, but as an ethical narrative centered on the encounter with the Other. While previous scholarship has primarily examined the novel through feminist, queer, psychoanalytic, poststructuralist, and gender-oriented frameworks, this study shifts the critical focus toward ethics by employing the philosophical thought of Emmanuel Levinas. Rather than asking what the body signifies or how identity is constructed, the article investigates how the body becomes the site of ethical responsibility and how love is transformed from a reciprocal emotional relationship into an asymmetrical ethical obligation.

At the heart of the analysis is Levinas's conception of the Other as irreducible to knowledge, representation, or possession. The article argues that Louise, the beloved, should not be interpreted as a character who can be fully understood through psychological or social categories. Instead, she functions as the ethical Other whose presence continually exceeds the narrator's attempts to comprehend or possess her. Louise's body, particularly after the diagnosis of leukemia, ceases to be merely an object of erotic desire and becomes a site of vulnerability that demands an ethical response. Her suffering body interrupts the narrator's self-centered perspective and calls forth an unconditional responsibility that cannot be justified through reciprocity, moral duty, or personal benefit. In this respect, Winterson's novel illustrates Levinas's claim that ethics originates not in abstract principles but in the encounter with another person's vulnerability.

A central argument of the article is that bodily suffering fundamentally transforms the relationship between the narrator and Louise. Before illness, the body is presented as a space of pleasure, intimacy, and desire. However, as disease progresses, the body becomes increasingly marked by fragility, mortality, and pain. This transformation does not diminish Louise's humanity; rather, it intensifies the ethical significance of her presence. The article demonstrates that Winterson refuses to aestheticize suffering or reduce illness to metaphor. Instead, the diseased body resists symbolic appropriation and continually reminds both the narrator and the reader of the limits of understanding another person's pain. The narrator's inability to alleviate Louise's suffering reveals the ethical impossibility of fully sharing or possessing another's experience. This impossibility, however, does not eliminate responsibility; instead, it deepens it.

Drawing on Levinas's concept of the face, the article argues that the ethical encounter in the novel extends beyond literal facial representation. Although Winterson often foregrounds the body rather than the face, the suffering body itself functions as an ethical manifestation of alterity. Louise's vulnerability becomes an appeal that cannot be ignored, compelling the narrator to respond without expectation of reciprocity. The ethical demand emerges not from Louise's spoken requests but from her exposed mortality. The narrator's response is therefore characterized by care, attentiveness, and self-sacrifice rather than mastery or control. This interpretation challenges conventional romantic narratives that equate love with mutual fulfillment, emotional symmetry, or possession.

The article further examines the significance of the narrator's unnamed and ungendered identity. Rather than interpreting this narrative strategy solely as an invitation to queer or gender-neutral readings, the study argues that the absence of fixed identity serves a deeper ethical purpose. By refusing to anchor the narrator within stable categories of gender, sexuality, or social identity, Winterson shifts attention away from the self and toward the ethical priority of the Other. The narrator's indeterminate identity weakens the centrality of subjectivity and allows ethical responsibility to emerge as the defining feature of human existence. In Levinasian terms, subjectivity itself is constituted through responsibility rather than autonomy.

Consequently, the narrator's identity becomes meaningful only insofar as it remains responsive to Louise's vulnerability.

Another major focus of the article is the role of language and writing. Winterson's highly poetic and fragmented narrative style has often been interpreted as a postmodern rejection of stable meaning. While acknowledging these formal characteristics, the article argues that the novel's language also performs an ethical function. Writing becomes an attempt to respond to the Other despite the inevitable inadequacy of language. The narrator repeatedly recognizes the impossibility of accurately representing Louise's pain, body, or interiority. Nevertheless, this failure does not invalidate language; rather, it reveals the ethical humility that accompanies every attempt to speak about another person. In Levinas's philosophy, language originates as a response to the Other rather than as an instrument of knowledge or domination. Similarly, Winterson's narrative embraces incompleteness, uncertainty, and silence as ethical gestures that respect the irreducibility of alterity.

The article also explores the relationship between absence, separation, and ethical responsibility. Following Louise's departure, the narrator experiences profound loss that cannot be resolved through memory or imagination. Instead of presenting absence as a purely psychological condition, the study argues that Winterson transforms absence into an ethical structure. The impossibility of complete reunion prevents the narrator from reducing Louise to memory or fantasy. Louise remains radically other even in absence, preserving the ethical distance that Levinas regards as essential to genuine responsibility. Love therefore becomes an ongoing response to an Other who can never be entirely possessed, represented, or assimilated.

Furthermore, the study considers how Winterson's rejection of conventional narrative closure reinforces the ethical dimensions of the novel. The ambiguous ending resists definitive interpretation, refusing to provide certainty about reunion, reconciliation, or emotional resolution. Rather than interpreting this ambiguity as merely postmodern indeterminacy, the article argues that it reflects the open-ended nature of ethical responsibility itself. Responsibility toward the Other is never completed or fulfilled once and for all; it remains infinite, unfinished, and continually renewed. The novel's refusal to resolve its central relationship mirrors Levinas's insistence that ethics always exceeds closure.

Methodologically, the article combines close textual analysis with philosophical interpretation, placing Winterson's literary language in dialogue with Levinas's ethical concepts, including the face, alterity, asymmetrical responsibility, suffering, substitution, proximity, and the infinite relation to the Other. Rather than using philosophy as a rigid interpretive framework imposed upon literature, the study demonstrates how Winterson's narrative both illustrates and extends Levinasian ethics by embodying philosophical questions within literary form. The article therefore contributes to interdisciplinary scholarship at the intersection of literature, philosophy, ethics, and narrative theory.

Ultimately, the article concludes that *Written on the Body* offers a profound ethical vision in which love is no longer grounded in possession, mutual recognition, or identity but in vulnerability, responsibility, and openness to irreducible otherness. Louise's suffering body functions as an ethical call that continually interrupts the narrator's selfhood and transforms subjectivity into responsibility. Winterson's refusal to provide stable identities, complete knowledge, or narrative closure reflects a fundamentally Levinasian understanding of ethical relations, where the Other always exceeds representation and where responsibility remains infinite. By foregrounding the ethical significance of bodily suffering, vulnerability, and the limits of language, the article proposes a new interpretation of *Written on the Body* that moves beyond identity-centered criticism and establishes the novel as a powerful meditation on ethics, alterity, and the human condition.

بدن رنجور و دیگری مطلق: اخلاق مواجهه در نوشته شده بر روی بدن جنت وینترسون

هدی نیک‌نژاد فردوس

دانش‌آموخته دکتری آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه مارمارا، استانبول، ترکیه. رایانامه: hoda.niknezhadferdos@marmara.edu.tr

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۲/۱۰ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۳/۱۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۴/۰۲ تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۴/۲۷ کلیدواژه‌ها: چهره، دیگری مطلق، مسئولیت نامتقارن، بدن رنجور، ناتمامی رابطه، زبان به مثابه پاسخ.	مقاله حاضر به خوانشی لویناسی از رمان نوشته شده بر روی بدن اثر جنت وینترسون می‌پردازد و می‌کوشد نشان دهد که این رمان را می‌توان نه فقط به مثابه روایتی عاشقانه یا بدن محور، بلکه به عنوان متنی اخلاقی در باب مواجهه با دیگری خواند. با اتکا به مفاهیم بنیادین اندیشه امانوئل لویناس، از جمله چهره، دیگری مطلق، مسئولیت نامتقارن، رنج، ناتمامی رابطه و زبان به مثابه پاسخ، مقاله استدلال می‌کند که بدن معشوق در این رمان ابژه شناخت یا تملک نیست، بلکه صحنه مطالبه اخلاقی است. غیاب نام و جنسیت راوی، گسست روایت، و تمرکز بر بدن رنجور لویی، همگی شرایطی را فراهم می‌کنند که در آن، رابطه عاشقانه به مواجهه‌ای اخلاقی بدل می‌شود؛ مواجهه‌ای که هرگز به تصاحب یا فهم کامل دیگری نمی‌انجامد. مقاله نشان می‌دهد که اصطلاحاً نوشتن بدن در این رمان، تلاشی ناکام اما ناگزیر برای پاسخ گفتن به فراخوان دیگری است؛ پاسخی که همواره ناتمام باقی می‌ماند و دقیقاً از همین ناتمامی، اخلاق لویناسی خود را آشکار می‌سازد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که نوشته شده بر روی بدن با تعلیق نام و جنسیت راوی، از تثبیت هویت و سلطه سوژه بر دیگری جلوگیری می‌کند و بدین ترتیب امکان ظهور «دیگری مطلق» را در معنای لویناسی فراهم می‌سازد. همچنین بدن بیمار و رنجور لویی نه به عنوان ابژه میل یا شناخت، بلکه به مثابه تجلی چهره و منشأ مطالبه اخلاقی ظاهر می‌شود و راوی را به مسئولیتی نامتقارن و بی‌پایان فرامی‌خواند. مقاله نشان می‌دهد که تلاش راوی برای توصیف و نوشتن بدن لویی، در نهایت به شناخت یا تملک دیگری نمی‌انجامد، بلکه به تجربه‌ای از ناتمامی، فاصله، و پاسخگویی مداوم منجر می‌شود. از این منظر، رمان وینترسون عشق را، نه رابطه‌ای مبتنی بر تصاحب، بلکه شکلی از مسئولیت اخلاقی در برابر دیگری بازنمایی می‌کند؛ مسئولیتی که دقیقاً در ناتوانی از فهم و بازنمایی کامل دیگری معنا می‌ابد.

استناد: نیک‌نژاد فردوس، هدی. (۱۴۰۵). بدن رنجور و دیگری مطلق: اخلاق مواجهه در نوشته شده بر روی بدن جنت وینترسون، پژوهش‌های فلسفی، ۲۰ (۵۵)، ۲۸۵-

<https://doi.org/10.22034/jpiut.2026.72190.4491>

ناشر: دانشگاه تبریز. © نویسندگان.

مقدمه

جنت وینترسون از برجسته‌ترین نویسندگان معاصر بریتانیاست که آثارش به دلیل پرداختن به موضوعاتی چون هویت، عشق، بدن، جنسیت و محدودیت‌های زبان در بازنمایی تجربه انسانی مورد توجه گسترده قرار گرفته‌اند. او با نخستین رمان خود *پرتقال تنها میوه نیست* به شهرت رسید و در طول فعالیت ادبی‌اش موفق به دریافت جوایز و افتخارات متعددی شده است؛ از جمله جایزه وایت‌برد برای نخستین رمان، جایزه یادبود جان لولین ریس، جایزه ادبی استون‌وال و جایزه ای. ام. فورستر می‌توان نام برد. همچنین به پاس خدماتش به ادبیات، نشان فرمانده امپراتوری بریتانیا به او اعطا شده است. آثار وینترسون به زبان‌های بسیاری ترجمه شده‌اند و به دلیل رویکرد نوآورانه در روایت و طرح پرسش‌های فلسفی و اخلاقی درباره رابطه با دیگری، جایگاهی مهم در ادبیات معاصر یافته‌اند. رمان *نوشته شده بر روی بدن* از شناخته‌شده‌ترین آثار اوست که با به چالش کشیدن مفاهیم تثبیت‌شده هویت و عشق، بستری مناسب برای خوانش‌های فلسفی و اخلاقی فراهم می‌آورد.

رمان *نوشته شده بر روی بدن* اثر جنت وینترسون غالباً به عنوان متنی بدن محور، عاشقانه، یا تجربه‌گرایانه خوانده شده است؛ متنی که با حذف نام و جنسیت راوی، بر بدن معشوق و زبان کالبدشناسانه متمرکز می‌شود و به این ترتیب، مرزهای روایت رمانتیک متعارف را به چالش می‌کشد. با این حال، بسیاری از این خوانش‌ها بر بدن به مثابه ابژه معنا، میل، یا نوشتار تمرکز کرده‌اند و کمتر به این پرسش بنیادین پرداخته‌اند که آیا این رمان را می‌توان پیش از هر چیز به عنوان متنی اخلاقی خواند. مقاله حاضر بر آن است که با اتکا به فلسفه اخلاق امانویل لویناس، افق تازه‌ای برای خوانش این رمان بگشاید؛ ساحتی که در آن عشق، تنها تحقق همدلی یا یگانگی نباشد، بلکه مواجهه‌ای اخلاقی با دیگری تلقی شود. رمان *نوشته شده بر روی بدن* اثر جنت وینترسون داستان عشقی عمیق و نامتعارف را روایت می‌کند که راوی بی‌نام و بی‌جنسیت دل‌باخته زنی به نام لوئیز می‌شود؛ زنی متاهل که حضورش زندگی راوی را دگرگون می‌کند. روایت با ساختاری غیرخطی، تجربه‌های عاطفی، بدنی، و ذهنی عشق را در هم می‌آمیزد و بدن معشوق را به متنی قابل خواندن بدل می‌کند. با تشدید بیماری لوئیز، عشق از سطح میل و اشتیاق فراتر می‌رود و به مواجهه‌ای با رنج، فقدان، و جدایی بدل می‌شود؛ از دست دادنی که در نهایت، راوی آن را می‌پذیرد. رمان با تعلیق هویت راوی و تمرکز بر ناپایداری عشق و بدن، نشان می‌دهد که عشق همواره در پیوند با فقدان، آسیب‌پذیری و ناتمام‌بودن معنا می‌یابد. در اندیشه لویناس، اخلاق از شناخت، اراده، یا تقارن میان سوژه‌ها آغاز نمی‌شود، بلکه از مواجهه با دیگری و از مطالبه‌ای برمی‌خیزد که این دیگری، اغلب در قالب چهره، بر «من» تحمیل می‌کند. این مواجهه همواره نامتقارن، ناتمام، و گریزنناپذیر است. در چنین چارچوبی، رابطه عاشقانه نیز می‌تواند به مثابه صحنه‌ای اخلاقی بازاندیشی شود؛ صحنه‌ای که در آن، دیگری هرگز به من فروکاسته نمی‌شود و پاسخ من به او، همواره ناکافی و ناتمام باقی می‌ماند.

رمان وینترسون با تمرکز وسواس گونه بر بدن معشوق، غیاب چهره، رنج بیماری و شکست زبان، بستری ممتاز برای چنین خوانشی فراهم می‌آورد. در *نوشته شده بر روی بدن*، راوی می‌کوشد بدن معشوق را بخواند، بنویسد و بفهمد، اما این تلاش‌ها پیوسته با شکست مواجه می‌شوند. بدن لوئیز، به ویژه در وضعیت بیماری، از تبدیل شدن به ابژه شناخت یا تملک می‌گریزد و خود را به مثابه صحنه رنج و مطالبه اخلاقی عرضه می‌کند. این مقاله استدلال می‌کند که همین شکست در تصاحب بدن و ناتوانی زبان، نقطه عزیمت اخلاق لویناسی در رمان است. نوشتن بدن در این متن نه حرکتی برای مالکیت یا معناپردازی کامل، بلکه تلاشی برای پاسخ گفتن به فراخوان دیگری است؛ فراخوانی که هرگز خاموش نمی‌شود. مقاله حاضر با تمرکز بر شش مفهوم کلیدی در اندیشه لویناس یعنی چهره، دیگری مطلق، مسئولیت نامتقارن، بدن رنجور، ناتمامی رابطه و زبان به مثابه پاسخ، نشان می‌دهد که رمان وینترسون چگونه اخلاق را نه در سطح پیام یا موعظه، بلکه در خود ساختار روایت، زبان و بدن جای

می‌دهد. در این خوانش، عشق نه به عنوان تحقق وحدت، بلکه به عنوان تعلیق دائمی میان من و دیگری فهمیده می‌شود؛ تعلیقی که دقیقاً از دل آن، اخلاق امکان‌پذیر می‌شود.

پیشینه ادبیات

رمان نوشته شده بر روی بدن اثر جنت وینترسون از منظرهای گوناگون به صورت پژوهش دانشگاهی بررسی شده است، با این حال تاکنون از طریق مفاهیم فلسفی امانویل لویناس مورد واکاوی قرار نگرفته است. از این رو، پژوهش حاضر می‌تواند به عنوان دیدگاهی یگانه درباره اثر منتخب جنت وینترسون تلقی شود. در چارچوب این مطالعه، تعریفی نو از دیگری، زبان، رابطه، و اخلاق در اثر وینترسون ارائه می‌شود.

کورتنی جیکوبز در مقاله «گلوله‌ها و دادوستد: نیروی گفتار عشق در نوشته شده بر روی بدن اثر جنت وینترسون» تصریح می‌کند که این رمان:

رابطه میان زبان، قرارداد، و مادیت را می‌کاود؛ رابطه‌ای که نظریه کنش گفتاری نیز آن را فهرست‌بندی می‌کند، با این حال این عشق دست‌نیافتنی در متن خوانندگان را به پرسش از رسوم مقدس زبانی فرامی‌خواند که گفتار عشق را تعیین می‌کند (جیکوبز، ۲۰۱۸، ۴۸).

او با مقایسه گفتار عشق و گفتار نفرت توضیح می‌دهد که نیروی گفتار عشق در این رمان خود را در برخورد میان واژه و کنش در متن نشان می‌دهد.

ناندی ودر در مقاله «بازنویسی بدن: نقد خوانشهای رایج از جنسیت و هویت در نوشته شده بر روی بدن اثر جنت وینترسون» استدلال می‌کند که شکل‌گیری هویت شخصیت‌ها صرفاً به نیروهای بیرونی و درونی وابسته است. او توضیح می‌دهد که در این رمان «ساخت بدن لویییز بر اساس دو بن مایه پایدار صورت می‌گیرد: معشوق به مثابه تغذیه، و بدن لویییز به عنوان ظرف یا پناهگاهی زنانه» (ودر، ۲۰۱۶، ۷). با تأکید بر رهایی هویت و جنسیت از تعریف‌های صلب و دوگانه، بیان می‌کند که «شیوه‌ای که هویت راوی ساخته می‌شود، او را ذاتاً وابسته به منابع بیرونی برای تعریف می‌سازد» (ودر، ۲۰۱۶، ۷). ودر با بیان فرایند سوژه‌شدگی استدلال می‌کند که عشق نقشی تعیین‌کننده در خودتحقق‌بخشی لویییز در رمان ایفا می‌کند.

الن بری در مقاله «نوشتار تجربی زنان: زیبایی‌شناسی منفی و نقد فمینیستی» به روش‌های بنیادین جنت وینترسون در نوشته شده بر روی بدن می‌پردازد و بر زیبایی‌شناسی منفی او تأکید می‌کند. او ادامه می‌دهد که وینترسون «ساختارهای هنجاری ادراک و بازنمایی را به چالش می‌کشد» (بری، ۲۰۱۸، ۵)؛ چالشی که از «نفی ادبی» او سرچشمه می‌گیرد (بری، ۲۰۱۸، ۱). از نظر بری سبک نوشتاری نوآورانه وینترسون زمینه را برای زایش مفاهیم زیبایی‌شناختی از دل زیبایی‌شناسی منفی او فراهم می‌سازد.

فرانچسکا مایولی در مقاله «پالیمپسست: بدن زنانه به مثابه متن در نوشته شده بر روی بدن اثر جنت وینترسون» استدلال می‌کند که در این رمان «بدن زنانه از خلال دو مجموعه اصلی از تصویرها توصیف می‌شود: به مثابه چشم‌انداز، از طریق زبانی استعمارگرانه، و به مثابه بدنی بیمار، از طریق زبانی کالبدشناسانه» (مایولی، ۲۰۰۹، ۱۴۳). مایولی ادامه می‌دهد که راوی می‌کوشد معنا را بر بدن معشوق تحمیل کند و از این رو آن را همچون پالیمپسست (متن بازنویسه شده) به کار می‌گیرد. او با اشاره به استفاده از متون کلاسیک در رمان، از تلقی آن به عنوان رمانی فمینیستی رادیکال سر باز می‌زند.

۱. چهره

در اندیشه لویناس، چهره یک صورت دیداری یا مجموعه‌ای از ویژگی‌های فیزیکی نیست، بلکه لحظه‌ای است که دیگری با حضور خود، من را مخاطب قرار می‌دهد و به پاسخگویی اخلاقی فرا می‌خواند. چهره همواره از اینکه به متعلق شناسایی تقلیل

یابد، مقاومت می‌کند و از همین رو، بنیان اخلاق را پیش از هرگونه فهم یا اراده بنا می‌گذارد. در کتاب تمامیت و نامتناهی لویناس تصریح می‌کند که «چهره در امتناع خود از درون گنجانده شدن حضور دارد» (لویناس، ۱۹۶۹، ۱۹۴). به عبارتی لویناس معتقد است که چهره دیگری در هیچ مفهوم، تصویر، تعریف، یا کلیتی جا نمی‌شود؛ حضورش دقیقاً در همین گریز از تصاحب و فروکاستن است. او همچنین می‌گوید:

چهره سخن می‌گوید. سخن می‌گوید، و درست از همین راه است که امکان هر گفتگویی را پدید می‌آورد و آن را آغاز می‌کند (لویناس، ۱۹۶۹، ۱۹۸).

این تعریف، امکان خوانش غیاب چهره لویییز در رمان را به عنوان جابه جایی میدان اخلاق از دیدن به پاسخ گفتن فراهم می‌کند. به بیان دیگر، چهره، صورت ظاهری یا تصویر دیداری نیست، بلکه حضور زنده و عریان دیگری است که پیش از هر شناخت، قضاوت، یا زبان با من روبه‌رو می‌شود و مرا خطاب می‌کند. این سخن گفتن زبانی نیست، بلکه فراخوانی اخلاقی است که بی‌صدا مطالبه می‌کند که به دیگری آسیب نزیم و او را به شناخت یا تصاحب تقلیل ندهیم. از نظر لویناس، گفتار و زبان تنها زمانی ممکن می‌شوند که این مواجهه اخلاقی پیشاپیش رخ داده باشد؛ به همین دلیل چهره امکان گفتار را فراهم می‌کند و آغاز آن است. در واقع، زبان از عقل یا قرارداد اجتماعی شروع نمی‌شود، بلکه از مسئولیتی زاده می‌شود که در مواجهه با دیگری بر دوش من گذاشته می‌شود؛ و به این معنا اخلاق نتیجه گفتار نیست، بلکه شرط امکان آن است.

۲. دیگری مطلق

دیگری در لویناس هرگز به من، به تجربه من، یا به افق مفهومی من فروکاسته نمی‌شود. دیگری مطلق همواره فراتر از هرگونه تصاحب شناختی باقی می‌ماند و دقیقاً از همین ناتقلیل‌پذیری است که مطالبه اخلاقی خود را اعمال می‌کند. لویناس به صراحت می‌نویسد: «دیگری مطلق، همان دیگری است» (لویناس، ۱۹۹۸، ۳۹) و «دیگری همواره به گونه ای، نامتناهی متعالی و به گونه ای، نامتناهی بیگانه باقی می‌ماند» (لویناس، ۱۹۹۸، ۴۱). این دیدگاه به ما امکان می‌دهد لویییز را نه ابژه عشق یا دانش، بلکه دیگری مطلقی بدانیم که همواره از تملک راوی می‌گریزد. در اندیشه لویناس، دیگری مطلق انسانی است که هرگز در افق فهم، شباهت، یا همانندسازی من حل نمی‌شود بلکه همواره بیرون از هر گونه تصاحب مفهومی باقی می‌ماند. مطلق بودن دیگری به این معناست که او نه بر اساس اشتراک با من، بلکه دقیقاً در ناهمسانی‌اش دیگری است. مواجهه با چنین دیگری پیش از هر شناخت یا انتخاب رخ می‌دهد و مرا به مسئولیتی نامتقارن و بی‌شرط فرا می‌خواند. از این رو، دیگری مطلق موضوع فهم نیست، بلکه منشأ پاسخگویی اخلاقی است و اخلاق دقیقاً از همین ناتوانی در تصاحب دیگری آغاز می‌شود.

۳. مسئولیت نامتقارن

اخلاق در اندیشه لویناس مبتنی بر تقارن یا مبادله نیست. سوژه پیش از هر تصمیم یا انتخابی، مسئول دیگری است، بی‌آن که انتظار پاسخ متقابل یا تضمین رابطه را داشته باشد. مسئولیت امری است که بر سوژه تحمیل می‌شود، و چیزی نیست که او آگاهانه برمی‌گزیند. لویناس در جز آنکه بودن یا فراتر از ذات می‌نویسد:

من مسئول دیگری هستم، بی‌آن که در انتظار تقابل یا پاسخ متقابل باشم (لویناس، ۱۹۹۸، ۱۱۴).

مسئولیت صرفاً یکی از ویژگی‌های سوژه‌گی نیست، گویی سوژه‌گی پیشاپیش به صورت مستقل وجود داشته باشد (لویناس، ۱۹۹۸، ۱۰۱).

یعنی مسئولیت چیزی نیست که به یک من آماده اضافه شود. سوژه از قبل و به صورت مستقل وجود ندارد. انسان زمانی سوژه می‌شود که در برابر دیگری مسئول قرار می‌گیرد. به بیان ساده‌تر، «من» اول شکل نمی‌گیرد و بعد مسئول نمی‌شود؛ بلکه مسئولیت است که «من» را می‌سازد. سوژه‌گی از همان لحظه پاسخ‌دادن به دیگری آغاز می‌شود. این مفهوم به روشنی ساختار عشق یک سویه و تحمل رنج در رمان را توضیح می‌دهد. لویناس در مجموعه مقالات فلسفی می‌گوید: «اخلاق شاخه‌ای از فلسفه نیست، بلکه فلسفه نخستین است» (لویناس، ۱۹۹۳، ۷۷). در واقع لویناس با این جمله می‌گوید اخلاق چیزی نیست که پس از شناخت، هستی‌شناسی، یا نظریه به آن برسیم، بلکه نقطه آغاز فلسفه است. پیش از آنکه جهان را بفهمیم یا معناپردازی کنیم، در برابر دیگری مسئول شده‌ایم. کالین دیویس نیز در کتاب *لویناس* به طور صریح اشاره می‌کند که «اخلاق مرکز ثقل فلسفه لویناس است» (دیویس، ۲۰۰۷، ۵۳). به این معنا، اخلاق نتیجه تفکر نیست، بلکه شرط امکان هر تفکر و هر نسبت انسانی در دیدگاه لویناس است.

۴. بدن رنجور

در فلسفه لویناس، رنج دیگری نقطه آغاز اخلاق است. رنج چیزی نیست که بتوان آن را حل، توجیه، یا درک کامل کرد؛ رنج فراخوانی است که سوژه را به پاسخ‌گویی اخلاقی وامی‌دارد. لویناس توضیح می‌دهد که «رنج دیگری بیهوده است، و با این حال مرا درگیر می‌کند» (لویناس، ۱۹۹۸، ۹۱) و در ادامه اضافه می‌کند که «رنج، گره گاه خود سوژه‌گی است.» (لویناس، ۱۹۹۸، ۹۲). بدن سرطانی لوییز دقیقاً چنین جایگاهی دارد: استعاره نیست، بلکه واقع‌ای اخلاقی است. در اندیشه لویناس، رنج و بدن رنجور محل بروز خودبستگی یا معنا نیستند، بلکه نقطه فروپاشی آن هستند. بدن رنجور جایی است که سوژه از قدرت، اختیار و فهم تهی می‌شود و در معرض دیگری قرار می‌گیرد. رنج نه حامل پیام یا حقیقتی پنهان، بلکه وضعیتی بیهوده است که مرا به پاسخ‌گویی فرا می‌خواند. به این معنا، بدن رنجور صحنه‌ای است که در آن اخلاق از معنا زاده نمی‌شود بلکه از مسئولیت نسبت به دیگری به وجود می‌آید.

۵. ناتمامی رابطه

رابطه با دیگری در اندیشه لویناس هرگز به تمامیت نمی‌رسد. این ناتمامی نقص نیست، بلکه شرط امکان اخلاق است، زیرا دیگری هرگز به کلی در افق من جای نمی‌گیرد. لویناس می‌نویسد: «رابطه با دیگری، رابطه با راز است.» (لویناس، ۱۹۶۹، ۷۵). به عبارت دیگر لویناس معتقد است که دیگری هرگز به طور کامل قابل شناخت، تملک، یا توضیح نیست. رابطه با دیگری همیشه با نوعی ابهام و ناشناختگی همراه است؛ دیگری چیزی فراتر از تصورات و مفاهیم من باقی می‌ماند. این رازآلودگی شرط اخلاقی رابطه است، چون اگر دیگری کاملاً شفاف و قابل تصاحب شود، دیگر «دیگری» نخواهد بود. لویناس تأکید می‌کند که «نامتناهی از اندیشه‌ای که آن را می‌اندیشد، فراتر می‌رود» (لویناس، ۱۹۶۹، ۲۶). به بیان دیگر لویناس عنوان می‌کند که نامتناهی هرگز در چارچوب ذهن و مفاهیمی که آن را می‌اندیشند جای نمی‌گیرد. هر تلاشی برای فهمیدن کامل آن، ناکام می‌ماند، چون نامتناهی همواره از اندیشه‌ای که می‌خواهد آن را دربرگیرد فراتر می‌رود و از هر تصاحب مفهومی می‌گریزد. پایان باز و تعلیق رابطه در رمان نوشته شده بر روی بدن دقیقاً با این منطق اخلاقی همسو است. ناتمامی رابطه به وضعیتی اشاره دارد که در آن نزدیکی، صمیمیت، یا حتی حضور مشترک هرگز به تملک یا رسیدن کامل نمی‌انجامد. رابطه ناتمام به دلیل فقدان احساس اتفاق نمی‌افتد، بلکه به سبب حفظ فاصله میان خود و دیگری شکل می‌گیرد؛ فاصله‌ای که امکان یکی شدن را نفی می‌کند. در این معنا، ناتمامی رابطه شکست نیست، بلکه نشانه‌ای از باقی ماندن دیگری در یگانگی و دست نیافتنی بودن او است.

۶. زبان به مثابه پاسخ

در تفکر لویناس، زبان پیش از آنکه وسیله انتقال معنا باشد، پاسخ به فراخوان دیگری است. گفتن همواره پیش از گفته شدن معنا رخ می‌دهد و هیچ گفته‌ای نمی‌تواند گفتن را به طور کامل در خود جذب کند.

گفتن، گشودگی و عربانی در برابر دیگری است (لویناس، ۱۹۹۸، ۴۸).

لویناس همچنین زبان را به گونه‌ای ناکافی می‌بیند و نتیجه می‌گیرد که:

گفتن هرگز در آنچه گفته می‌شود، به تمامی فرسوده نمی‌شود (لویناس، ۱۹۹۸، ۴۶).

نوشتن بدن در رمان وینترسون را می‌توان دقیقاً در این چارچوب فهمید: پاسخی اخلاقی که همواره ناکافی باقی می‌ماند. در این مفهوم، زبان ابزار بیان یا انتقال معنا نیست، بلکه شکلی از پاسخ‌گویی است. زبان زمانی پدیدار می‌شود که سوژه در برابر دیگری قرار می‌گیرد و ناگزیر به پاسخ دادن می‌شود، حتی پیش از آنکه بداند چه چیزی یا چگونه بگوید. گفتار از اراده بیانگرانه بر نمی‌خیزد، بلکه از فراخوان دیگری زاده می‌شود؛ به همین معنا، در زبان کنشی اخلاقی سوژه به جای تصاحب، به مسئولیت پاسخ می‌دهد.

۷. بررسی و تحلیل رمان نوشته شده بر روی بدن اثر جنت وینترسون از دیدگاه امانویل لویناس

۷-۱. چهره و غیاب: اخلاق مواجهه در فقدان حضور دیداری

در فلسفه امانویل لویناس، چهره، ابژه دیدار و امری قابل شناخت نیست، بلکه لحظه‌ای اخلاقی است که در آن، دیگری در امتناع از تقلیل به تصویر یا مفهوم، من را به پاسخگویی فرا می‌خواند. لویناس تأکید می‌کند که «چهره در امتناع خود از درون گنجانده شدن حضور دارد» (لویناس، ۱۹۶۹، ۱۹۴) و درست از همین رو است که اخلاق نه از دیدن، بلکه از پاسخ گفتن آغاز می‌شود. رمان نوشته شده بر روی بدن اثر جنت وینترسون، با صورت‌بندی عشق از خلال فقدان و غیاب، دقیقاً چنین میدان اخلاقی‌ای را می‌سازد. رمان با پرسشی آغاز می‌شود که بلافاصله رابطه عاشقانه را از منطق حضور و تصاحب جدا می‌کند: «چرا معیار عشق، فقدان است؟» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۱). این پرسش، عشق را در تملک دیگری تعریف نمی‌کند، بلکه در غیاب او جای می‌دهد. در منطق لویناسی، اخلاق دقیقاً در همین فاصله و فقدان آغاز می‌شود؛ جایی که دیگری از دسترس من بیرون است و من ناگزیرم به جای شناخت او، پاسخگو شوم. در ادامه رمان، این فقدان به صورت غیاب چهره تثبیت می‌شود. راوی به صراحت می‌گوید: «نمی‌توانم تو را ببینم، اما می‌دانم که آنجایی» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۵۶). این جمله به شکلی فشرده، منطق چهره لویناسی را بازتاب می‌دهد. چهره آن چیزی نیست که دیده می‌شود، بلکه آن چیزی است که من را مخاطب و در وضعیت پاسخگویی قرار می‌دهد. حضور لوییز در غیاب دیداری او، نمونه‌ای روشن از مواجهه اخلاقی بدون تصاحب است.

محمود عباسی و محمد اصغری در مقاله «بررسی چهره و مبنای توجیه آن در فلسفه اخلاق لویناس» توضیح می‌دهند:

در فلسفه اخلاق لویناس، سوژه محوری از اولویت خارج می‌شود و «دیگری» و «چهره» او در اولویت قرار می‌گیرند؛ به نحوی که چهره دیگری بر پیام‌های اخلاقی دلالت می‌کند و سوژه با دریافت این پیام‌های اخلاقی، احساس وظیفه می‌کند تا خود را در برابر دیگری پاسخ‌گو و مسئولیت‌پذیر بداند (عباسی و اصغری، ۱۴۰۳، ۵۹).

در فلسفه اخلاق لویناس، سوژه نقطه آغاز و مرکز اصلی نیست، بلکه این دیگری و چهره دیگری است که در جایگاه نخست قرار می‌گیرد. چهره دیگری حامل معنایی اخلاقی است که پیش از هر اندیشیدن یا انتخابی، سوژه را مخاطب قرار می‌دهد و او را به پاسخ‌گویی فرامی‌خواند. در نتیجه، سوژه از طریق اراده آزاد مسئولیت نمی‌پذیرد، بلکه در اثر این مواجهه اخلاقی، خود را در برابر دیگری مسئول و متعهد می‌ابد. راوی در رمان، دیگری را به مثابه گنجی برای سوژه می‌بیند و می‌گوید: «گنجی به دستمان افتاده بود و آن گنج، خود ما برای یکدیگر بود» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۷۵). این جمله نشان می‌دهد که در نگاه وینترسون در این رمان، ارزش رابطه در تملک یا تصاحب دیگری قرار ندارد، بلکه در حضور متقابل و مسئولانه دو فرد برای یکدیگر معنا می‌ابد. گنج بودن خود ما برای یکدیگر، یعنی هر یک برای دیگری معنایی یگانه و غیرقابل جایگزین دارد که از مواجهه اخلاقی و پذیرش دیگری به مثابه راز شکل می‌گیرد و از شناخت کامل یا مالکیت ناشی نمی‌شود.

با حذف تدریجی چهره، بدن جایگزین میدان مواجهه می‌شود. راوی می‌کوشد این فقدان را با دانستن جبران کند و اعتراف می‌کند: «کوشیده‌ام فهرستی از تو تهیه کنم» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۹۱). واژه‌ای که وینترسون برای کلمه فهرست استفاده می‌کند از حوزه اقتصاد، مالکیت، و حسابرسی می‌آید و به فهرست برداری دقیق از چیزهایی اشاره دارد که قابل شمارش، ثبت، و کنترل‌اند. استفاده وینترسون از این واژه برای توصیف رابطه با معشوق، تلاشی عامدانه برای وارد کردن زبان تملک به قلمرو عشق است. این میل به فهرست‌سازی، تلاشی برای فروکاستن دیگری به تمامیت دانشی است؛ حرکتی که لویناس آن را خروج از اخلاق و ورود به منطق تمامیت می‌داند، اما این تلاش محکوم به شکست است، زیرا بدن لوییز از تقلیل به مجموعه‌ای از داده‌ها یا نشانه‌ها می‌گریزد. این گریز در نقطه اوج رمان، به شکلی رادیکال با بدن رنجور پیوند می‌خورد. راوی می‌گوید: «در درمانگاه‌ها، شکل عشق را کشف کردم» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۱۰۸). عشق، دیگر در نگاه عاشقانه یا شناخت متقابل نیست، بلکه در مواجهه با رنج بدن دیگری رخ می‌دهد. این لحظه دقیقاً با منطق لویناسی در رنج همخوان است؛ جایی که اخلاق از همدلی زیبایی‌شناختی به وجود نمی‌آید، بلکه از ایستادن در برابر رنج دیگری زاده می‌شود. در این وضعیت، زبان نیز فرو می‌پاشد و از معناپردازی باز می‌ماند. راوی اذعان می‌کند: «نمی‌توانم بگویم معنایش چیست. فقط می‌توانم بگویم چه حسی دارد» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۱۶۹). این ناتوانی زبان در تولید معنا، همان چیزی است که لویناس آن را تمایز میان گفتن و گفته می‌نامد. راوی دیگر قادر به تصاحب دیگری از طریق معنا نیست و تنها می‌تواند پاسخ دهد؛ پاسخی که ناکافی، اما ناگزیر است. در پایان، غیاب لوییز به حضوری فراگیر بدل می‌شود: «اینجا نیستی، اما همه جا هستی» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۱۸۹). این حضور در غیاب، صورت ادبی نامتناهی لویناسی است؛ دیگری‌ای که نه در تصاحب، بلکه در غیاب خود، افق وجود راوی را اشباع می‌کند. لوییز هرچه بیشتر غایب می‌شود، مطالبه اخلاقی‌اش شدیدتر می‌شود و راوی را بیش از پیش در معرض مسئولیت قرار می‌دهد. در نتیجه، نوشته شده بر روی بدن را می‌توان متنی دانست که اخلاق را نه در حضور چهره، بلکه در غیاب آن بنیان می‌گذارد. چهره لوییز دیده نمی‌شود، اما فرمان می‌دهد؛ فهمیده نمی‌شود، اما مطالبه می‌کند. این غیاب، انکار رابطه نیست، بلکه شکل رادیکال آن است. راوی تنها از خلال پذیرش این فقدان است که به سوژه‌ای اخلاقی تبدیل می‌شود و عشق، در منطق لویناسی، به وحدت نمی‌رسد، بلکه به مسئولیت می‌انجامد.

۲-۷. دیگری مطلق و شکست تصاحب: اخلاق در فروپاشی دانستن، نوشتن، و مالکیت

در اندیشه امانوئل لویناس، دیگری هرگز به تجربه، شناخت، یا تملک من فروکاسته نمی‌شود. لویناس به صراحت می‌گوید: «دیگری مطلق، همان دیگری است» (لویناس، ۱۹۶۹، ۳۹). این مطلق بودن به معنای تعالی متافیزیکی نیست، بلکه به معنای

¹ inventory

ناتقلیل پذیری است؛ دیگری همواره بیرون از تمامیت من باقی می‌ماند. لویناس با این جمله می‌گوید دیگری را نمی‌توان با هیچ معیار مشترک، شباهت، یا مقایسه‌ای به «خود» فروکاست. دیگری، مطلق است چون همواره بیرون از فهم، تملک، و همانندسازی من باقی می‌ماند، و دقیقاً همین بیرون بودن است که او را به من تحمیل می‌کند و مرا مسئول می‌سازد. رمان نوشته شده بر روی بدن این ناتقلیل پذیری را دقیقاً از خلال شکست مداوم تلاش راوی برای تصاحب معشوق به نمایش می‌گذارد. راوی در سراسر رمان می‌کوشد لوییز را از خلال زبان، حافظه، بدن، و حتی دانش پزشکی در اختیار بگیرد. این میل به تصاحب، ابتدا در سطح زبان عاشقانه ظاهر می‌شود، اما به سرعت به سطحی خشن تر و نظام مندرتر ارتقا می‌یابد. راوی می‌کوشد بدن و حضور دیگری را به مجموعه‌ای از اجزای قابل ثبت فرو بکاهد، اما این کوشش دقیقاً در همان لحظه که آغاز می‌شود شکست می‌خورد، زیرا دیگری زنده و یگانه هرگز در سیاهه نمی‌گنجد. از منظر لویناسی، این شکست، نقص روایت نیست، بلکه لحظه اخلاقی آن است: دیگری مطلق از هر تصاحب مفهومی می‌گریزد و سوژه را از میل به مالکیت به مسئولیت فرا می‌خواند. این فهرست‌سازی، تلاشی برای تبدیل دیگری به مجموعه‌ای از اجزا، ویژگی‌ها و داده‌هاست؛ حرکتی که از منظر لویناس، دقیقاً همان منطق تمامیت است، یعنی تقلیل دیگری به چیزی که بتوان آن را دانست و در اختیار گرفت. راوی در این باره جمله‌ای قابل تأمل می‌گوید: «در حضور عشق، خانه و جست وجو یکی می‌شوند» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۶۲). به بیانی دیگر، ذات عشق همزمان نوعی وصال و جدایی به همراه دارد که تصاحب معشوق را ناممکن می‌سازد. راوی به تدریج درمی‌یابد که هیچ میزان از توصیف، ثبت، یا نام گذاری قادر نیست لوییز را برای او تثبیت کند. این شکست در یکی از جملات کلیدی رمان به صراحت بیان می‌شود: «هرچه بیشتر تو را می‌شناسم، کمتر در اختیارم هستی» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۹۴). در این جمله، شناخت به نزدیکی منجر نمی‌شود، بلکه به فاصله می‌انجامد؛ نتیجه‌ای که مستقیماً با منطق لویناسی از دیگری مطلق همخوان است، چرا که دیگری هرچه بیشتر اندیشیده می‌شود، بیشتر می‌گریزد. این گریز به شکلی بنیادی‌تر در مواجهه راوی با بدن معشوق آشکار می‌شود. بدن لوییز، به ویژه در وضعیت بیماری، نه تنها به ابژه عشق، بلکه به ابژه دانش پزشکی بدل می‌شود. راوی به درون بدن معشوق نفوذ می‌کند، آن را کالبدشکافی می‌کند، و با وسواس از اندام‌ها، بافت‌ها، و سلول‌ها سخن می‌گوید. با این حال، این نفوذ نه به تسلط، بلکه به درماندگی می‌انجامد. راوی اعتراف می‌کند: «بدنت را خواندم، اما چیزی از تو به دست نیاوردم» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۱۱۲). این لحظه، نقطه فروپاشی کامل منطق تصاحب است: بدن خوانده می‌شود، اما دیگری، دست نخورده باقی می‌ماند. در اینجا، رمان به شکلی دقیق منطق لویناسی دیگری مطلق را مجسم می‌کند. لویناس تأکید می‌کند که دیگری «همواره به گونه‌ای نامتناهی بیگانه باقی می‌ماند» (لویناس، ۱۹۶۹، ۴۱). لوییز دقیقاً در همین بیگانگی پایدار تعریف می‌شود. حتی در صمیمی‌ترین لحظات جسمانی، راوی نمی‌تواند به او دست یابد. او می‌گوید: «تو نزدیک‌ترین کسی بودی که هرگز به من نرسید» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۷۸). این تناقض نزدیکی و دست نیافتنی بودن همزمان، صورت ادبی دیگری مطلق است. شکست تصاحب تنها در سطح بدن یا زبان باقی نمی‌ماند، بلکه ساختار روایت را نیز در بر می‌گیرد. راوی بارها روایت خود را پس می‌گیرد، تصحیح می‌کند، و اعتبار آن را زیر سوال می‌برد. این ناپایداری روایی نشان می‌دهد که حتی داستان گفتن نیز نمی‌تواند دیگری را در قالبی پایدار تثبیت کند. در لحظه‌ای کلیدی، راوی می‌پرسد: «اگر تمام اینها ساخته ذهن من باشد چه؟» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۱۸۹). این تردید، بحران روایت نیست، بلکه بحران اخلاقی تصاحب است بدین معنی که حتی خاطره و روایت نیز مالکیت ایجاد نمی‌کنند. در پایان، غیاب لوییز به اوج می‌رسد، اما این غیاب حذف دیگری را به دنبال ندارد، بلکه به تثبیت مطلق بودن او می‌انجامد. راوی گویی می‌گوید: اینجا نیستی، اما همه جا هستی. لوییز در غیاب خود، از هرگونه تملک می‌گریزد و دقیقاً از همین گریز است که مطالبه اخلاقی او پایدار می‌ماند. راوی می‌گوید:

هرچه تو را به خودم نزدیک تر نگه داشتم، تندتر از دستم رفتی. تو را همان گونه در آغوش گرفتم که مرگ در آغوش می‌گیرد. مرگی که پرده سنگین پوست را آرام آرام پایین می‌کشد تا قفس استخوانی پشت آن را عریان کند (وینترسون، ۱۹۹۲، ۹۵).

از منظر لویناسی، این همان لحظه‌ای است که دیگری، بدون آنکه حاضر باشد، فرمان می‌دهد. در نتیجه، نوشته شده بر روی بدن را می‌توان روایتی از شکست تصاحب دانست؛ شکستی که ناکامی عاشقانه نیست، بلکه تحقق اخلاقی است. راوی تنها آنگاه به مواجهه اخلاقی نزدیک می‌شود که دانستن، نوشتن، و تملک را کنار می‌گذارد و دیگری را در مطلق بودنش می‌پذیرد. لوویز موضوع عشق، ابژه دانش، یا شخصیت روایی تثبیت شده نیست، بلکه دیگری مطلق با گریز خود، اخلاق را ممکن می‌سازد.

۷-۳. مسئولیت نامتقارن و اخلاق عشق: عشق به مثابه پاسخ

در فلسفه امانوئل لویناس، اخلاق بر مبنای تقارن، قرارداد، یا مبادله شکل نمی‌گیرد. سوژه پیش از هر تصمیم و انتخابی، در وضعیت مسئولیت نسبت به دیگری قرار دارد. این مسئولیت یک سویه، ناخواسته، و گریزناپذیر است. لویناس تصریح می‌کند: «من مسئول دیگری هستم، بی‌آنکه در انتظار تقابل یا پاسخ متقابل باشم» (لویناس، ۱۹۹۸، ۱۱۴). عشق، در چنین افقی، تحقق یگانگی نیست، بلکه پذیرش باری اخلاقی است که هیچ تضمینی برای بازگشت ندارد. رمان نوشته شده بر روی بدن این منطق را در ساختار رابطه عاشقانه به شکلی رادیکال بازنمایی می‌کند. رابطه راوی با لوویز از همان آغاز بر عدم تقارن استوار است. راوی بیش از آنکه مطالبه‌گر عشق باشد، خود را در معرض آن قرار می‌دهد و مسئولیت را بی‌قید و شرط می‌پذیرد. این وضعیت در یکی از جملات کلیدی رمان آشکار می‌شود، آنجا که راوی می‌گوید: «وقتی می‌روی، یکی را با خودت می‌بری» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۳۹). این جمله نشان می‌دهد که خروج دیگری، بار اخلاقی را بر دوش سوژه باقی می‌گذارد و رابطه حتی در غیاب، پایان نمی‌یابد. این مسئولیت به نظر راوی آنقدر زیاد است که می‌گوید:

عمدا نگاهم را می‌دزدم تا عشق مرا نبیند. آنچه می‌خواهم عشقِ رقیق شده است: زبانی سست، ژست‌هایی کم اهمیت، و مبلِ فرسوده کلیشه‌ها (وینترسون، ۱۹۹۲، ۱۰).

در افق لویناسی، این عبارت بیانگر تعلیق آگاهانه مواجهه با چهره دیگری و کوششی برای خنثی کردن فراخوان اخلاقی عشق است. عشقِ رقیق شده به شکلی از رابطه تقلیل می‌یابد که در آن شدت مسئولیت، خطر تصاحب‌ناپذیری دیگری و تکان اخلاقی مواجهه مهار می‌شود و رابطه در سطحی قابل کنترل و کلیشه‌ای تثبیت می‌گردد. مسئولیت نامتقارن در رمان، به ویژه در لحظه‌های بیماری و رنج معشوق، برجسته می‌شود. راوی از سر وظیفه اجتماعی یا تعهد قراردادی درگیر رنج معشوقش نمی‌شود، بلکه از سر پاسخگویی اخلاقی، خود را گرفتار رنج لوویز می‌کند. او تصریح می‌کند: «رنج تو به من مربوط است، حتی اگر نتوانم کاری برایش بکنم» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۱۰۶). این جمله به شکلی روشن منطق لویناسی رنج دیگری را بازتاب می‌دهد؛ رنجی که باید پاسخ داده شود، وقتی که حتی امکان حل کردن آن نیست. در این چارچوب، عشق، دیگر مبتنی بر تقابل عاطفی یا توازن خواسته‌ها نیست. راوی بارها تاکید می‌کند که عشق، بیش از آنکه دریافت کردن باشد، دادن است. او می‌گوید: «دوست داشتن یعنی ایستادن وقتی همه چیز در حال فروپاشی است» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۱۱۲). این ایستادن، بدون تضمین و بدون انتظار بازگشت، همان چیزی است که لویناس آن را بنیان اخلاق می‌داند: مسئولیتی که پیش از اراده، بر سوژه تحمیل می‌شود. نکته مهم آن است که این مسئولیت نامتقارن، به رستگاری و رضایت اخلاقی منجر نمی‌شود. راوی هرگز ادعا نمی‌کند که با تحمل رنج دیگری، به فهم یا معنا دست یافته است. برعکس، او بارها به ناتوانی خود اذعان می‌کند. در لحظه‌ای اعتراف می‌کند: «هیچ کاری از دستم برنمی‌آید، جز ماندن» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۱۱۵). این ماندن، بدون توان تغییر وضعیت، دقیقاً همان پاسخ اخلاقی لویناسی است:

پاسخ دادن، حتی آنگاه که کنش موثر ناممکن است. عدم تقارن رابطه همچنین در تصمیم نهایی راوی برای ترک رابطه آشکار می‌شود. این ترک، به معنای رهایی از مسئولیت نیست، بلکه شکلی دیگر از تحمل آن است. راوی می‌گوید: «با اراده خودم می‌پریم، بی‌چترنجات» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۳۹). این پرش آگاهانه، پذیرش مسئولیت پیامدهای اخلاقی کنش است، حتی اگر این پیامدها به ویرانی خود سوژه بینجامند. در منطق لویناسی، مسئولیت همواره با نوعی خودزدایی و از دست دادن همراه است. درنهایت، نوشته شده بر روی بدن، عشق را نه به مثابه رابطه‌ای متقارن، بلکه به عنوان تجربه‌ای اخلاقی صورت‌بندی می‌کند که در آن سوژه همواره بیش از آنچه دریافت می‌کند، می‌دهد. مسئولیت نامتقارن راوی نسبت به لویی، حتی پس از غیاب او، ادامه می‌یابد و عشق به شکلی رادیکال از منطق مبادله و مالکیت جدا می‌شود. در این معنا، رمان وینترسون تجسم ادبی این گزاره لویناسی است که اخلاق، پیش و بیش از هر چیز، تحمل دیگری است، و تصاحب او نیست.

۴-۷. بدن رنجور به مثابه صحنه اخلاق: رنج، پاسخ، و فروپاشی معنا

در اندیشه امانوئل لویناس، رنج دیگری جایگاهی مرکزی در شکل‌گیری اخلاق دارد. رنج امری نیست که بتوان آن را تبیین، توجیه، یا حل کرد، و نیز تجربه‌ای نیست که بتوان آن را به معنا فروکاست. رنج، فراخوانی است که سوژه را در معرض مسئولیتی ناخواسته و گریزناپذیر قرار می‌دهد. لویناس تاکید می‌کند که «رنج دیگری بیهوده است، و با این حال مرا درگیر می‌کند» و درست از همین بیهودگی است که مطالبه اخلاقی سر برمی‌آورد (لویناس، ۱۹۹۸، ۹۱). رمان نوشته شده بر روی بدن دقیقاً این منطق را از خلال تمرکز بر بدن رنجور لویی مجسم می‌کند.

چهره دیگری مرا رها نمی‌کند و به شکلی وسواس گونه درگیرم می‌سازد (لویناس، ۱۹۹۸، ۸۸).

راوی نیز در رمان وینترسون درباره حضور وسواس گونه لویی در درونش می‌گوید:

مفصل‌بندی انگشتان، زبان ناشنوايان و لالان، اشاره نوشتن بر بدن، تمنای بدن. چه کسی به تو آموخت که با خون بر پشت من بنویسی؟ چه کسی به تو یاد داد که از دست‌هایت چون داغ‌زن استفاده کنی؟ نامت را بر شانه‌های من حک کرده‌ای، مرا با نشان خود ارجاع داده‌ای. برجستگی سر انگشتانت به قالب‌های چاپ بدل شده‌اند، پیامی را بر پوستم ضرب می‌کنی، معنا را به بدنم ضرب می‌کنی. کد مورس تو با ضربان قلبم تداخل پیدا می‌کند. پیش از آنکه تو را ببینم قلبی منظم داشتم، به آن تکیه می‌کردم، تجربه میدان داشت و نیرومند شده بود. اکنون تو با ریتم خودت ضرباهنگش را دگرگون می‌کنی، مرا می‌نوازی، بر من می‌کوبی و تنم را کشیده و بیدار نگه می‌داری (وینترسون، ۱۹۹۲، ۶۸).

از دید لویناس، برای سوژه، دیگری قابل مهار کردن در زبان نیست. راوی می‌گوید:

می‌گذرد... این کلیشه‌ها هستند که دردسر می‌افزینند. از دست دادن کسی که دوستش داری یعنی برای همیشه زندگی‌ات دگرگون شود. از آن «می‌گذرد» خبری نیست، چون آن «چیز» همان کسی است که دوستش داشتی. درد فروکش می‌کند، آدم‌های تازه می‌آیند، اما این شکاف هرگز بسته نمی‌شود. چطور می‌تواند بسته شود؟ یگانگی کسی که آن قدر اهمیت داشت که سوگوارش شوی، با مرگ بی‌اثر و خنثی نمی‌شود. این حفره در قلب من به شکل توس و هیچ کس دیگر نمی‌تواند در آن جا بگیرد. اصلاً چرا باید بخواهم که کسی در آن جا بگیرد؟ (وینترسون، ۱۹۹۲، ۱۱۰).

با بیمار شدن لوییز، روایت با نوعی مکث اخلاقی مواجه می‌شود. بدن رنجور امکان پیشروی را از راوی می‌گیرد؛ راوی نه می‌تواند ادامه دهد، و نه می‌تواند خود را عقب بکشد. بیماری، زمان را از میل و روایت جدا می‌کند و راوی را در وضعیتی معلق نگه می‌دارد که هر تصمیمی نادرست و دیر هنگام به نظر می‌رسد. در این تعلیق، بدن بیمار به نقطه‌ای بدل می‌شود که کنش اخلاقی در انجام دادن نیست، بلکه در دست نگه داشتن تعریف می‌شود. راوی نه می‌تواند درمان کند، نه جایگزین شود، نه رنج را سبک کند؛ تنها می‌تواند بماند، نظاره کند، و پاسخگو باشد. لویناس در کتاب *هستی و هستندگان* می‌گوید: «رنج، از سر گذراندن امر ناممکن است» (لویناس، ۱۹۷۸، ۶۹). لویناس با این جمله می‌گوید رنج چیزی نیست که بتوان آن را فهمید، معنا کرد، یا در قالب تجربه‌ای قابل هضم درآورد. رنج لحظه‌ای است که سوژه با چیزی مواجه می‌شود که از توانش فراتر است و هیچ راهی برای مهار یا عبور از آن ندارد. به همین دلیل، رنج مسیری به سوی معنا نیست، بلکه تجربه‌ای است که قدرت، فهم، و خودبستگی سوژه را فرو می‌پاشد و او را در موقعیتی صرفاً در معرض، و پاسخگو قرار می‌دهد. این وضعیت با اخلاق لویناس همخوان است، جایی که مسئولیت در اختیار، قدرت، و نیت نیست، بلکه در قرار گرفتن در برابر دیگری و تحمل این ناتوانی شکل می‌گیرد. بدن رنجور لوییز، دقیقاً از خلال این توقف و تعلیق، صحنه‌ای می‌سازد که در آن اخلاق به معنای عمل مؤثر نیست، بلکه به معنای باقی ماندن در برابر رنجی است که هیچ پاسخی برایش وجود ندارد.

این شکست خوانش، دقیقاً همان جایی است که بدن از ابژه شناخت به صحنه اخلاق بدل می‌شود. در منطق لویناسی، رنج دیگری همواره فراتر از آن است که بتوان آن را در نظام معنا مهار کرد. لویناس تصریح می‌کند که «رنج، گره‌گاه خودسوژه‌گی است» (لویناس، ۱۹۹۸، ۹۲). لویناس با این جمله می‌گوید سوژه انسانی در قدرت، خودآگاهی، یا اختیار شکل نمی‌گیرد، بلکه درست در جایی شکل می‌گیرد که فرد در معرض رنج قرار می‌گیرد. رنج نقطه‌ای است که در آن سوژه از خودبستگی فرو می‌افتد و به دیگری گشوده می‌شود؛ یعنی سوژه‌گی حاصل تسلط نیست، بلکه نتیجه آسیب‌پذیری و در معرض بودن است. به این معنا، رنج جایی است که «من» دیگر مالک خود نیست و دقیقاً از همین گسست، مسئولیت اخلاقی زاده می‌شود. در رمان، راوی دقیقاً از خلال مواجهه با بدن رنجور لوییز به سوژه‌گی اخلاقی دست می‌یابد. او نه با فهم بیماری، بلکه با ایستادن در برابر آن، به سوژه‌ای پاسخگو بدل می‌شود. نکته تعیین کننده آن است که بدن رنجور لوییز هرگز به استعاره‌ای زیباشناختی فرو کاسته نمی‌شود. رنج او نماد عشق، نشانه فقدان، یا ابزار تعالی روحی نیست. راوی به صراحت می‌گوید: «این درد قرار نیست چیزی را ثابت کند» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۱۱۴). این جمله، مقاومت متن در برابر معناپردازی رنج را نشان می‌دهد. رنج، بی‌معنا باقی می‌ماند و دقیقاً از همین بی‌معنایی است که مطالبه اخلاقی خود را اعمال می‌کند. در مواجهه با این رنج، زبان نیز فرو می‌پاشد. راوی بارها به ناتوانی زبان اذعان می‌کند و می‌گوید: «هیچ واژه‌ای برای این وضعیت وجود ندارد» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۱۱۶). این فروپاشی زبان، شکست ادبی نیست، بلکه لحظه‌ای اخلاقی است. در منطق لویناسی، اخلاق دقیقاً آنجا رخ می‌دهد که در مقابل دیگری قرار می‌گیریم، چهره آغازگر گفتاری بنیادین است که اولین کلمه‌اش مسئولیت است (لویناس، ۱۹۶۹، ۲۰۱).

در نهایت، بدن رنجور لوییز به نقطه‌ای بدل می‌شود که در آن عشق، اخلاق، و سوژه‌گی به هم می‌رسند. راوی قادر به درمان، فهم، یا معنا دادن نیست. تنها کاری که می‌تواند بکند، ماندن و پاسخ دادن است. لویناس تا جایی پیش می‌رود که ادعا می‌کند مسئولیت نسبت به دیگری جایگاهی است که در آن موقعیت تهی، سوژه‌گی استقرار پیدا می‌کند. بدین معنی که سوژه‌گی از یک هسته پر و خودبسته شروع نمی‌شود، بلکه درست در جایی شکل می‌گیرد که فرد برای دیگری مسئول می‌شود. موقعیت تهی سوژه‌گی یعنی سوژه، نقطه‌ای ثابت و مالک خود ندارد؛ هویت او از خلال پاسخگویی به دیگری ساخته می‌شود. به این معنا، مسئولیت نسبت به دیگری یکی از ویژگی‌های سوژه نیست، بلکه خود جایگاه شکل‌گیری سوژه‌گی است. این وضعیت دقیقاً

همان چیزی است که لویناس از آن به عنوان اخلاق یاد می‌کند: ایستادن در برابر رنج دیگری، بی‌آن که بتوان آن را به نظامی از معنا یا نجات فروکاست. در نتیجه، نوشته شده بر روی بدن، بدن رنجور را به مثابه صحنه اصلی اخلاق به تصویر می‌کشد. رنج لوییز وسیله روایت نیست، بلکه واقع‌های اخلاقی است که سوژه را از خود بیرون می‌کشد و او را در وضعیت مسئولیت نامتقارن قرار می‌دهد. بدن، در این معنا، نه محل لذت و نه متن قابل خواندن، بلکه جایی است که اخلاق، بی‌واسطه و بی‌معنا، رخ می‌دهد.

۷-۵. ناتمامی رابطه و فروپاشی پایان: اخلاق در تعلیق دائمی میان من و دیگری

در فلسفه امانوئل لویناس، رابطه با دیگری هرگز به تمامیت، تحقق، یا بسته شدن نمی‌رسد. این ناتمامی، نقص رابطه نیست، بلکه شرط امکان اخلاق است، زیرا دیگری همواره فراتر از افق من باقی می‌ماند. لویناس تاکید می‌کند که «رابطه با دیگری، رابطه با راز است» (لویناس، ۱۹۶۹، ۷۵) و از همین رو، اخلاق در تعلیق دائمی میان نزدیکی و فاصله شکل می‌گیرد. رمان نوشته شده بر روی بدن این منطق را نه فقط در مضمون، بلکه در ساختار روایی خود نیز به نمایش می‌گذارد.

رابطه راوی و لوییز از آغاز تا پایان رمان، هرگز به ثبات یا اطمینان نمی‌رسد. حتی در لحظات صمیمیت، نوعی تعلیق بنیادین بر رابطه حاکم است. راوی در جایی می‌گوید: «ما هرگز به هم نرسیدیم، حتی وقتی کنار هم بودیم» (ویتترسون، ۱۹۹۲، ۷۸). این جمله نشان می‌دهد که نزدیکی جسمانی به تحقق رابطه منجر نمی‌شود، بلکه به آشکار شدن فاصله می‌انجامد. این فاصله همان جایی است که در آن در منطق لویناس، اخلاق رخ می‌دهد. ناتمامی رابطه به شکلی رادیکال در پایان‌بندی رمان نمود می‌ابد. بازگشت لوییز نه به صورت حضوری قطعی، بلکه به شکلی مبهم و تعلیق آمیز رخ می‌دهد. راوی می‌پرسد: «اگر او بازگردد، چه چیزی واقعا پایان می‌یابد» (ویتترسون، ۱۹۹۲، ۱۸۸)؟ این پرسش، پایان را به تعویق می‌اندازد و امکان بسته شدن روایت را از میان می‌برد. در این معنا، رمان از ارائه پایانی قطعی سر باز می‌زند و اخلاق را در تعلیق نگه می‌دارد. در منطق لویناسی، نامتناهی هرگز در اندیشه سوژه مهار نمی‌شود، زیرا «نامتناهی از اندیشه‌ای که آن را می‌اندیشد، فراتر می‌رود» (لویناس، ۱۹۶۹، ۲۶). معنای عمیق‌تر جمله این است که رابطه ما با نامتناهی، رابطه شناختی یا نظری نیست، بلکه رابطه‌ای اخلاقی است. نامتناهی چیزی نیست که بتوان آن را دانست، بلکه چیزی است که ما را مخاطب قرار می‌دهد و مسئول می‌کند. به همین دلیل لویناس می‌گوید نامتناهی از اندیشه جلوتر است چون پیش از آنکه بفهمیم، ما را به پاسخگویی فراخوانده است. این گزاره، پایه نقد لویناس به فلسفه‌هایی است که می‌خواهند همه چیز را در یک نظام فکری بسته جای دهند؛ برای لویناس، هر نظامی که بتواند نامتناهی را کاملاً توضیح دهد، در همان لحظه نامتناهی را از بین برده است. لوییز در رمان دقیقاً چنین جایگاهی دارد. هر بار که راوی گمان می‌کند به او دست یافته است، روایت فرو می‌پاشد و لوییز دوباره به غیاب رانده می‌شود. راوی تصریح می‌کند: «هر بار که فکر کردم تو را دارم، تو از من دورتر شدی» (ویتترسون، ۱۹۹۲، ۹۴). این گریز مداوم، ساختار ناتمام رابطه را تثبیت می‌کند. راوی از مسئولیت تمام نشدنی در مقابل دیگری احساس عجز می‌کند و می‌گوید:

احساس خردمندی نمی‌کنم. چرا انسان‌ها اجازه دارند بزرگ شوند بی‌آن که ابزار لازم برای گرفتن

تصمیم‌های اخلاقی درست را داشته باشند؟ (ویتترسون، ۱۹۹۲، ۳۴).

فروپاشی پایان همچنین در ناتوانی روایت از تثبیت معنا آشکار می‌شود. رمان بارها مسیر خود را قطع می‌کند، به عقب بازمی‌گردد یا خود را زیر سوال می‌برد. راوی در لحظه‌ای کلیدی می‌گوید: «این داستان ممکن است تمام نشده باشد» (ویتترسون، ۱۹۹۲، ۱۸۹). این جمله، صرفاً تعلیق روایی نیست، بلکه تعلیق اخلاقی است. پایان نیامدن داستان به معنای پایان نیافتن مسئولیت است. راوی خطاب به معشوق در ذهن خود می‌گوید:

فکر می‌کنی دارم از زیر مسئولیت‌هایم شانه خالی می‌کنم؟ نه، می‌دانم چه کردم و آن موقع مشغول چه کاری بودم (وینترسون، ۱۹۹۲، ۱۴).

در این چارچوب، عشق در نوشته شده بر روی بدن وعده تحقق نیست، بلکه به عنوان تجربه‌ای اخلاقی تعریف می‌شود که در ناتمامی پایدار می‌ماند. راوی به وصال، رهایی، یا آشتی نهایی نمی‌رسد. او تنها در وضعیت پاسخگویی باقی می‌ماند. سایمون کریچلی در زخم آغازین: لویناس و روانکاوی می‌گوید:

شرط امکان رابطه اخلاقی با دیگری، یعنی امکان تعالی اخلاقی، ارتباط، و در نهایت عدالت و سیاست در معنایی که لویناس از این مفاهیم در نظر دارد، به برداشت خاصی از سوژه وابسته است. تنها از آن رو که در ساختار سوژه نوعی گرایش یا گشودگی نسبت به دیگری وجود دارد، رابطه اخلاقی ممکن می‌شود (کریچلی، ۱۹۹۹، ۸۸).

این وضعیت دقیقاً با تلقی لویناس از اخلاق همخوان است: اخلاق به مثابه رابطه‌ای که هرگز بسته نمی‌شود. در نتیجه، ناتمامی رابطه در رمان وینترسون شکست عشق نیست، بلکه تحقق اخلاق است. پایان ناپذیری رابطه، غیاب قطعیت، و تعلیق مداوم روایت، همگی نشان می‌دهند که دیگری هرگز به تمامی در اختیار سوژه قرار نمی‌گیرد. نوشته شده بر روی بدن از این منظر، روایتی است که اخلاق را نه در پایان، بلکه در ادامه بی‌پایان رابطه جای می‌دهد؛ جایی که مسئولیت هرگز خاتمه نمی‌یابد.

۷-۶. زبان به مثابه پاسخ: گفتن، ناتوانی معنا، و اخلاق سخن

در اندیشه امانوئل لویناس، زبان پیش از آنکه ابزار انتقال معنا یا وسیله شناخت باشد، رخدادی اخلاقی است. لویناس میان گفتن و گفته تمایز می‌گذارد و تأکید می‌کند که گفتن، گشودگی، و عربانی سوژه در برابر دیگری است؛ امری که هرگز به تمامی در آنچه گفته می‌شود مستهلک نمی‌شود. از این منظر، زبان راهی برای تصاحب دیگری نیست، بلکه شکلی از پاسخ دادن به فراخوان او می‌باشد. اخلاق دقیقاً در همین ناتوانی زبان از تثبیت معنا شکل می‌گیرد. رمان نوشته شده بر روی بدن، زبان را دقیقاً در همین وضعیت ناپایدار و اخلاقی قرار می‌دهد. راوی پیوسته می‌کوشد تجربه عشق، بدن، و رنج را در زبان تثبیت کند، اما این کوششها بارها به شکست می‌انجامند. در لحظه‌ای تعیین کننده، راوی اعتراف می‌کند: «نمی‌توانم بگویم معنایش چیست. فقط می‌توانم بگویم چه حسی دارد» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۱۶۹). این جمله نقطه فروپاشی زبان معناپرداز است و زبان را به سطحی پیشاگفتاری فرو می‌کاهد؛ سطحی که در آن سخن گفتن تملک معنا نیست، بلکه پاسخ به تجربه دیگری است. مسعود علیا در کشف دیگری همراه با لویناس می‌گوید:

از دید لویناس، شهود اخلاقی در بستر مواجهه‌ای میان سوژه و دیگری رخ می‌دهد و در بستر همین مواجهه در چارچوب احساسات یا حسیات است که سوژه مسولیت خود در برابر دیگری را به صورت شهود درمی‌آید (علیا، ۱۳۸۸، ۲۳۶).

راوی در جایی می‌گوید: «چرا من در این سوءاستفاده از زبان همدست می‌شوم؟» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۴۴). این ناتوانی زبان، به ویژه در مواجهه با بدن رنجور لوییز تشدید می‌شود. راوی بارها از زبان پزشکی، تشریحی، و علمی استفاده می‌کند، اما هیچ یک از این زبانها قادر نیستند رنج را در خود مهار کنند. راوی اذعان می‌کند: «هیچ واژه‌ای برای این وضعیت وجود ندارد» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۱۱۶). این فقدان واژه، خلأ زبانی نیست، بلکه لحظه‌ای اخلاقی است؛ لحظه‌ای که در آن زبان از سلطه معنا دست می‌کشد و به پاسخ بدل می‌شود. در منطق لویناسی، گفتن همواره پیش از گفته قرار دارد و از همین رو، اخلاقی است. راوی می‌گوید:

اخیرا بسیار به مرگ فکر کرده‌ام، به قطعیت آن، به جدلی که در میانه هوا ناتمام می‌ماند. یکی از ما هنوز حرفش تمام نشده بود، پس چرا آن دیگری رفت؟ (وینترسون، ۱۹۹۲، ۱۱۰).

لویناس تاکید می‌کند که گفتن، خود را در معرض دیگری قرار دادن است، و تولید معنا نیست. در رمان وینترسون، نوشتن بدن را می‌توان دقیقا در همین چارچوب فهمید. نوشتن بدن برای دانستن، تصاحب، یا زیبایی‌شناسی نیست، بلکه تلاشی برای پاسخ دادن به فراخوان دیگری است، حتی آنگاه که این پاسخ، ناکافی و شکست‌خورده باقی می‌ماند. راوی بارها روایت خود را قطع می‌کند، تصحیح می‌کند و اعتبار آن را زیر سوال می‌برد. این ناپایداری زبانی نشان می‌دهد که زبان هرگز به مالکیت تجربه در نمی‌آید. در جمله‌ای کلیدی، راوی می‌پرسد: «اگر تمام اینها ساخته من باشد چه؟» (وینترسون، ۱۹۹۲، ۱۸۹). این پرسش، زبان را از مقام بازنمایی فرومی‌کاهد و آن را به امری مسئولانه بدل می‌کند: سخن گفتن در حالی که به ناتوانی سخن آگاه هستی. در این معنا، شکست زبان در رمان، نقص ادبی نیست، بلکه تحقق اخلاقی است. زبان تنها آنگاه اخلاقی می‌شود که از ادعای تصاحب دست بردارد. راوی نمی‌کوشد تا لوییز را در زبان تثبیت کند و ادعا نمی‌کند که روایتش حقیقت نهایی است. او تنها سخن می‌گوید، چون ناگزیر است پاسخ دهد. این اجبار به سخن گفتن، حتی در غیاب معنا، همان چیزی است که لویناس از آن به عنوان مسئولیت زبانی یاد می‌کند. در پایان، زبان در نوشته شده بر روی بدن به شکلی رادیکال از مالکیت تهی می‌شود. واژه‌ها تصاحب یا حل نمی‌کنند و پایان نمی‌دهند. آنها تنها امکان ادامه پاسخ‌گویی را فراهم می‌کنند. راوی با پذیرش ناتوانی زبان، خود را در معرض دیگری قرار می‌دهد و از همین مسیر است که سوژه‌گی اخلاقی شکل می‌گیرد. زبان، در این رمان، ابزار دانستن نیست، بلکه میدان اخلاق است، میدانی که در آن گفتن همواره بیش از گفته باقی می‌ماند.

نتیجه‌گیری

این مقاله کوشید با اتکا به فلسفه اخلاق امانویل لویناس، خوانشی اخلاقی از رمان نوشته شده بر روی بدن اثر جنت وینترسون ارائه دهد و نشان دهد که این متن را می‌توان فراتر از روایت عاشقانه، بدن محور، یا تجربه‌گرایانه، به مثابه متنی اخلاقی فهمید که در آن مواجهه با دیگری بنیان روایت را شکل می‌دهد. با تمرکز بر مفاهیم کلیدی لویناس، از جمله چهره، دیگری مطلق، مسئولیت نامتقارن، بدن رنجور، ناتمامی رابطه، و زبان به مثابه پاسخ، مقاله نشان داد که اخلاق در این رمان نه در سطح پیام، بلکه در خود ساختار روایت، بدن، و زبان تحقق می‌ابد. در بخش نخست، نشان داده شد که غیاب چهره لوییز و جایگزینی آن با بدن و رنج، میدان اخلاقی مواجهه را، از دیدار به پاسخ‌گویی منتقل می‌کند. چهره، در معنای لویناسی، دیده نمی‌شود، بلکه فرمان می‌دهد و دقیقا از خلال غیاب خود مطالبه اخلاقی را اعمال می‌کند. در ادامه، تحلیل مفهوم دیگری مطلق، آشکار ساخت که تلاش راوی برای دانستن، نوشتن، و تصاحب معشوق همواره به شکست می‌انجامد و همین شکست، شرط امکان اخلاقی رابطه است. لوییز ابژه عشق یا موضوع دانش نیست، بلکه دیگری مطلق است که از هرگونه تقلیل می‌گریزد. بخش سوم مقاله نشان داد که عشق در این رمان بر اساس مسئولیت نامتقارن صورت‌بندی می‌شود. راوی در پی تقابل یا تضمین نیست، بلکه در وضعیت پاسخ‌گویی یک سوپیه نسبت به دیگری قرار دارد. این مسئولیت، به ویژه در مواجهه با رنج و بیماری، برجسته می‌شود و عشق را از منطق مبادله و مالکیت جدا می‌سازد. در بخش چهارم، بدن رنجور به عنوان صحنه اصلی اخلاق تحلیل شد؛ جایی که رنج دیگری به معنا و استعاره فروکاسته نمی‌شود، بلکه به واقع‌های اخلاقی بدل می‌شود که سوژه را به پاسخ فرا می‌خواند. در بخش پنجم، ناتمامی رابطه و فروپاشی پایان، نشان داد که اخلاق در تعلیق دائمی میان من و دیگری شکل می‌گیرد. رابطه هرگز به بسته شدن یا تحقق نهایی نمی‌رسد و همین ناتمامی، امکان مسئولیت پایدار را فراهم می‌کند. در نهایت، تحلیل زبان در رمان

نشان داد که نوشتن بدن و روایت عشق، کوششی برای تصاحب معنا نیست، بلکه شکلی از پاسخ دادن به فراخوان دیگری است. زبان، در ناتوانی خود از تثبیت معنا، به میدان اخلاق بدل می‌شود. بر اساس این خوانش نوشته شده بر روی بدن رمانی است که اخلاق را نه از طریق آموزه یا پیام صریح، بلکه از خلال شکست، غیاب، رنج، و ناتمامی محقق می‌سازد. عشق در این متن وعده وحدت نیست، بلکه تجربه‌ای اخلاقی است که در آن سوژه پیوسته از خود بیرون کشیده می‌شود و در معرض دیگری قرار می‌گیرد. رمان وینترسون، در همسویی با منطق لویناسی، نشان می‌دهد که اخلاق در تملک دیگری اتفاق نمی‌افتد، بلکه در تحمل او شکل می‌گیرد؛ اخلاق در دانستن نیست، بلکه در پاسخ دادن است؛ و در پایان نیست، بلکه در ادامه بی‌پایان رابطه قرار دارد. این خوانش لویناسی نشان می‌دهد که رمان وینترسون سهمی جدی در اندیشیدن به اخلاق ادبیات معاصر دارد؛ اخلاقی که نه بر مبنای هویت، جنسیت، یا روانشناسی، بلکه بر پایه مواجهه با دیگری و پذیرش ناتمامی بنیادین رابطه انسانی بنا شده است.

منابع

عباسی، محمود و اصغری، محمد. (۱۴۰۳). بررسی چهره و مبنای توجیه آن در فلسفه اخلاق لویناس. *متافیزیک*، ۱۶(۳۸)، ۵۹-۷۹.

<https://doi.org/10.22108/mph.2024.139551.1521>

علیا، مسعود. (۱۳۸۸). کشف دیگری همراه با لویناس. تهران: نشر نی.

References

- Abbasi, M. & Asghari, M. (2024). Investigation of the face and the basis of its justification in the moral philosophy of Levinas, *Metaphysics (University of Isfahan)*. 16 (38), 59-79. (in Persian) <https://doi.org/10.22108/mph.2024.139551.1521>
- Berry, E. (2018). Women's Experimental Writing: Negative Aesthetics and Feminist Critique, *Contemporary Women's Writing. Oxford*. XII (3), 391-400. <https://doi.org/10.1093/cwwrit/vpx011>
- Critchley, S. (1999). The Original Traumatism; Levinas and psychoanalysis Dooley, in (M., & Kearney, R. Eds.) *Questioning Ethics: Contemporary Debates in Continental Philosophy* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203450833>
- Davis, C. (2007). *Levinas: An introduction*. Polity Press.
- Jacobs, C. (2018). Bullets and Barter: The Force of Love Speech in Jeanette Winterson's *Written on the Body*, *Critique: Studies in Contemporary Fiction*. 59(4): 481- 491. <https://doi.org/10.1080/00111619.2018.1427545>
- Levinas, E. (1969). *Totality and infinity: An essay on exteriority* (A. Lingis, Trans.). Duquesne University Press. (Original work published 1961)
- Levinas, E. (1978). *Existence and Existents* (A. Lingis, Trans.). Martinus Nijhoff
- Levinas, E. (1985). *Ethics and Infinity: Conversations with Philippe Nemo* (R. A. Cohen, Trans.). Duquesne University Press. (Original work published 1982)
- Levinas, E. (1993). *Collected philosophical papers* (A. Lingis, Trans.). Martinus Nijhoff
- Levinas, E. (1998). *Otherwise, then being, or beyond essence* (A. Lingis, Trans.). Duquesne University Press. (Original work published 1974)
- Maioli, F. (2009). Palimpsests: The female body as a text in Jeanette Winterson's *Written on the Body*. *European Journal of Women's Studies*, 16(2), 143-158. <https://doi.org/10.1177/1350506808101763>
- Olia, M. (2009). *Discovering the other alongside Levinas*. Tehran: Ney Publishing House. (in Persian)
- Rainsford, D., & Woods, T. (Eds.). Simon Critchley "The Original Traumatism: Levinas and Psychoanalysis" (1999). *Critical Ethics: Text, theory and responsibility*. Macmillan Press.
- Weder, N. (2016). Rewriting the Body: A Critique of Current Readings of Gender and Identity in Jeanette Winterson's *Written on the Body*, *English Academy Review: A Journal of English Studies*. 33(2), 7-16. <https://doi.org/10.1080/10131752.2016.1249680>
- Winterson, J. (1992). *Written on the body*. Vintage.